

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitrvvivs Itervm Et Frontinvs

Vitruvius

Florentiae, 1513

De tribus scenaru[m] generibus. Caput. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

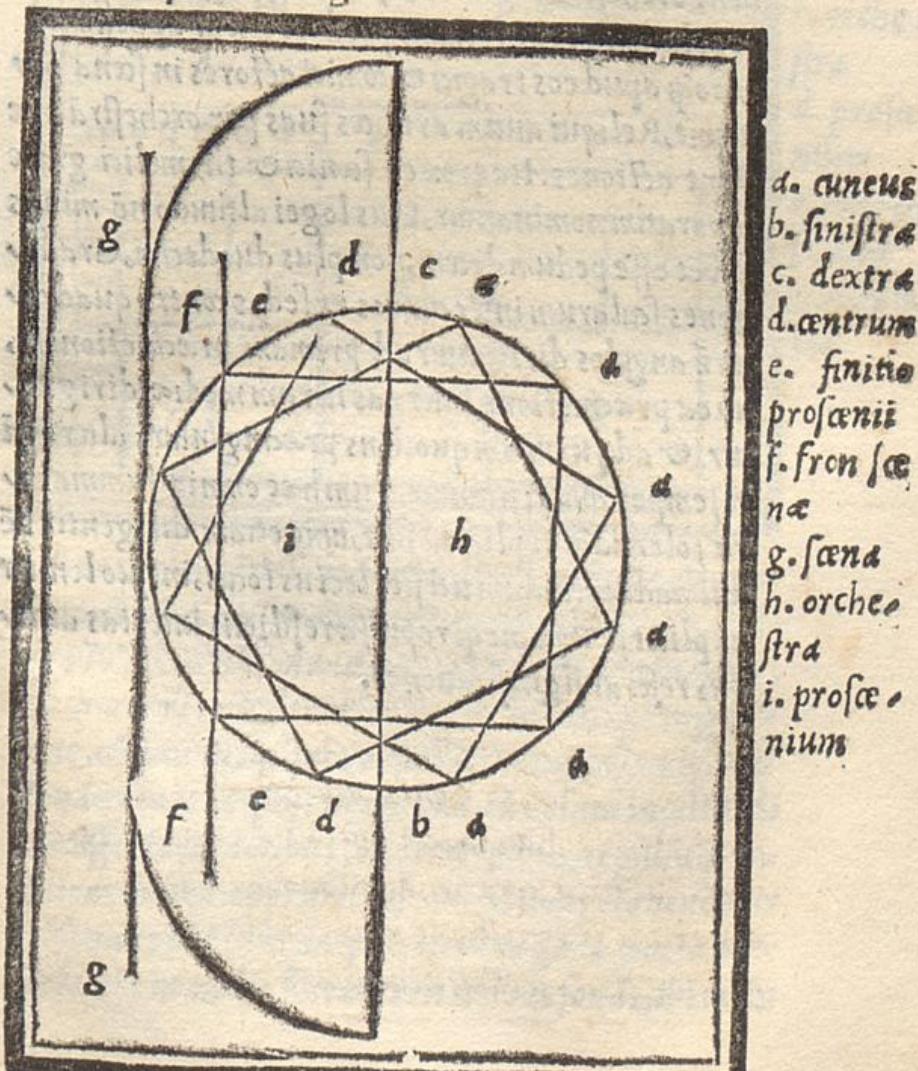
LIBER

feri propter usum, uti gradus, diazomata, pluteos,
stānera, ascensus, pulpita, tribunalia, & siqua alia
intervallū, ex quibus necessitas cogit discedere
ab symmetria, ne impeditatur usus. Nō minus siqua
exiguitas copiarū i. marmoris, materiæ, reliquarūq;
rerum, quæ paratur in opere de fuerint, paululū de-
mere, aut adiūcere, dū id ne nimū improbe fiat. Sed
cū sensu nō erit alienum, Hoc aut erit si architectus
erit usuperitus. Præterea ingenio mobilis solertiaq;
nō fuerit uiduans, Ipsæ aut scenæ suas habeat rōnes
explicatas, ita uti mediae ualuae ornatus habeat au-
la regie, dextra ac sinistra hospitalia, Scdm aut ea
spatia ad ornatus cōparata (quæ loca greci τερπικα
τρούς dicitur ab eo, q machinæ sunt in iis locis uersati-
les trigonos habētes) in singula tres sint spēs ornatio-
nis, quæ cū aut fabularū mutationes sunt future, seu
deorū aduētus cū tonitribus repētinis, uersentur, mut-
tentq; spēm ornamentis in frōtes, Scdm ealocu uersu-
ræ sunt pcurrētes, quæ efficiunt una à foro altera à
peregre aditus in scenam.

De tribus scenarū generibus. Cap. VIII.

GEnera aut sunt scenarum tria unūq; dicitur tragicū, alterū, comicū, tertius, satyricū.
Horū aut ornatus sunt inter se dissimiles
dipi q; rōe, q tragicæ deformatur colūnis, & fastigis,
& signis reliq; regalibus rebus, Comicæ aut ædifi-
ciorū priuatorū, & menianorū hēnt spēm, pfectusq;
fenestris dispositos imitatiōe cōium ædificiorū ratiō-
bus, Satyricæ uero ornātur arboribus speluncis mōti-
bus reliq; agrestibus rebus. in topiari opis specie
deformatis, In græcorū theatris nō oīa iisdē rōnibus

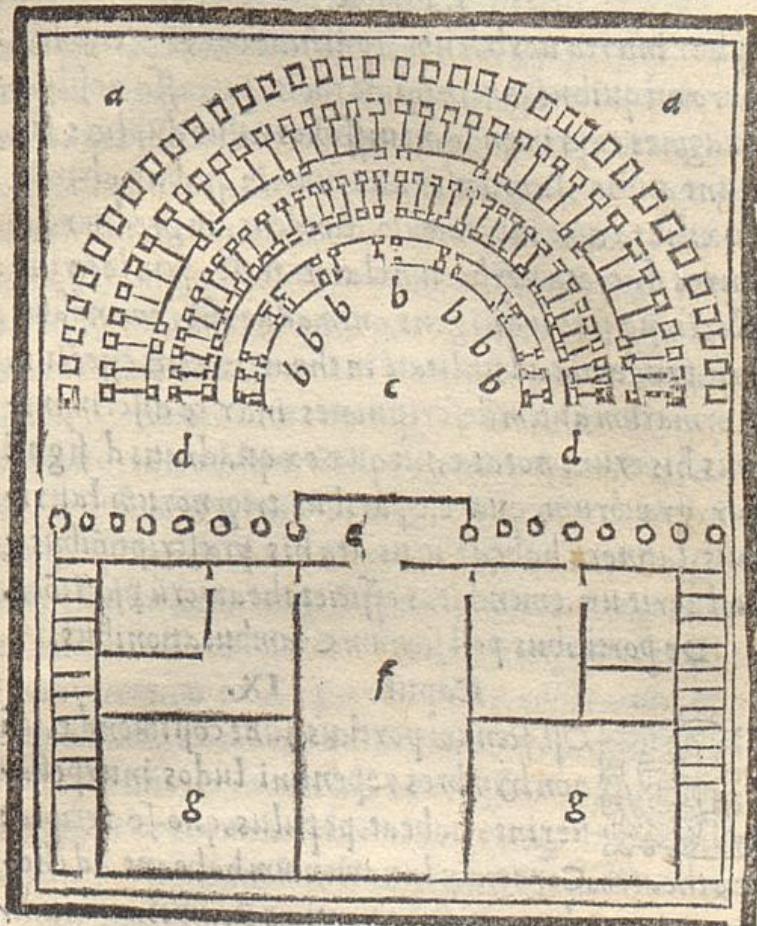
sunt facienda, quod primū in ima circinatiōe, ut in Latino
trigonorū quator, in eo quadratorū triū anguli cir-
cinatiōis linea tangentur, Et cuius quadratilatus est p-
rimū scēnae præcidiq; curvaturā circinatiōis, eare-
goe designatur finitio pscenii, & ab ea regiōe ad ex-
tremam circinatiōe curvaturā parallelos linea desi-
gnatur, in qua constituitur frons scēnae, per centrūq;
orchestræ proscenii regiōne.

LIBER

Parallelos linea describitur, & quæ secat circumferentias lineas dextra ac sinistra in cornibus hemicycli centra designatur. & circino collocato in dextra ab interuallo sinistro circumagitur circumferentia ad scenam dextram partem. Item centro collocato in sinistro cornu ab interuallo dextro circumagitur ad scenam sinistram partem. Ita tribus centris hac descriptione, ampliore habent orchestram græci, & scenam recessiorem, minore quoq; latitudine pulpitum, quod λογεῖον appellant. Ideoq; apud eos tragici & comici actores in scena per agunt. Reliqui autem artifices suas per orchestra præstant actiones. Itaq; ex eo scenici & thymelici græce separatim nominantur. Eius logei altitudo nō minus debet esse pedum decem, non plus duodecim. Gradationes scalarum inter cuneos & sedes contra quadratorū angulos dirigantur ad primam præcinctionem, ab ea præcinctione inter eas iterum mediae dirigantur, & ad summam quotiens præcingtonuntur, altero tamen semper amplificantur. Cum hæc omnia summa cura solertiaq; explicata sint, tunc etiam diligentius ē animaduertendum ut sit electus locus, in quo leniter applicet se vox, neq; repulsa resiliens incertas auribus referat significaciones.

- d. porticus theatri
- b. cunei
- c. orchestra
- d. proscenium
- e. pulpitum
- f. scena
- g. hospitaria

Sunt enim nonnulli loci naturaliter impedientes uocis motus, uti dissonantes qui græce dicuntur κατιχοῦντες, circūsonantes, qui apud eos nominantur, τερικοῖς κατιχοῦντες, itē resonātes, q̄ dicūtur αἴτιοι κατιχοῦντες, cōsonantesq; quos appellat συνηχοῦντες. Dissonātes sunt in q̄bus uox prima, cū ē elata in altitudine, offensas superioribus solidis corpibus, repulsaq; resiliens in imū, opprimit insequētis uocis elationē. Circūsonātes aut̄ sunt, in q̄bus circūuagādo vacta uox se soluēs in medio sine extreis casib⁹ sonās, ibi extin-

LIBER

guitur incerta uerborum significatione, Resonantes
uero, in quibus cum in solido tactu percussa resiliat
imagines exprimendo, nouissimos casus duplices fa-
cunt auditu, Item consonates sunt, in quibus ab imis
auxiliata cum incremento scandens, ingreditur ad
aures discreta uerborum claritate, Ita si in locorum
electione fuerit diligens animaduersio, emendatus
erit prudentia ad utilitatē in theatris uocis effectus,
Formarum autem descriptiones inter se discrimini-
bus his erunt notatæ, uti quæ ex quadratis designā-
tur, græcorum, quæ ex paribus trigonorum lateri-
bus, latinorū habeat usus, Ita his præscriptiōibus q
uoluerit uti, emendatas efficiet theatrorū pfectiōes.

De porticibus post scenam & ambulationibus.

Caput. IX.

Sed scenam porticus sunt cōstituendæ, uti
cum hymbres repentini ludos interpella-
uerint, habeat populus, quo se recipiat
ex theatro, Coragiaq; laxamentum habeant ad cho-
rum parandum, uti sunt porticus Pompeianæ, item
q; Athenis porticus eumenici, patrisq; liberi phanū.
Et ex euntibus è theatro sinistra parte Odeum quod
Athenis Pericles columnis lapideis disposuit, nauis
umq; malis & antennis è spoliis persicis pertexit, Idē
aut̄ et in censum Mithridatiō bello Rex Ariobarz-
nes restituit, Zmyrnæ strategeum. Trallibus porticus
ex utraq; parte (ut scenæ) supra stadium, ceterisq;
ciuitatibus, quæ diligentiores habuerūt architectos.
Circum theatra sunt porticus, & ambulationes, quæ uā-
detur ita oportere colloqui, uti duplices sint, hēantq;
exteriores